

Kv Klockrepet 4

Antikvarisk värdebeskrivning med konsekvensanalys inför planerad rivning

Bromma kyrka
Stockholms stad

Christina Andersson

Datum: 2025-01-23

Inkom till Stockholms stadsbyggnadskontor - 2025-01-23, Dnr 2024-19510
Tillhör Stockholms stadsbyggnadsnämnds beslut, Lovbeslut - Bifall - 2025-02-20, Handl. Ebba Jacobsson Holmström

Sweco Sverige AB	556767-9849
Uppdrag	Kv Klockrepet 4
Uppdragsnummer	30085205
Kund	BOW Arkitekter AB, genom Claes Jacobsson
Upprättad av	Christina Andersson, certifierad sakkunniga kulturvärden (KUL).
Datum	2025-01-23
Dokumentreferens	Antikvariskt utlåtande

Innehåll

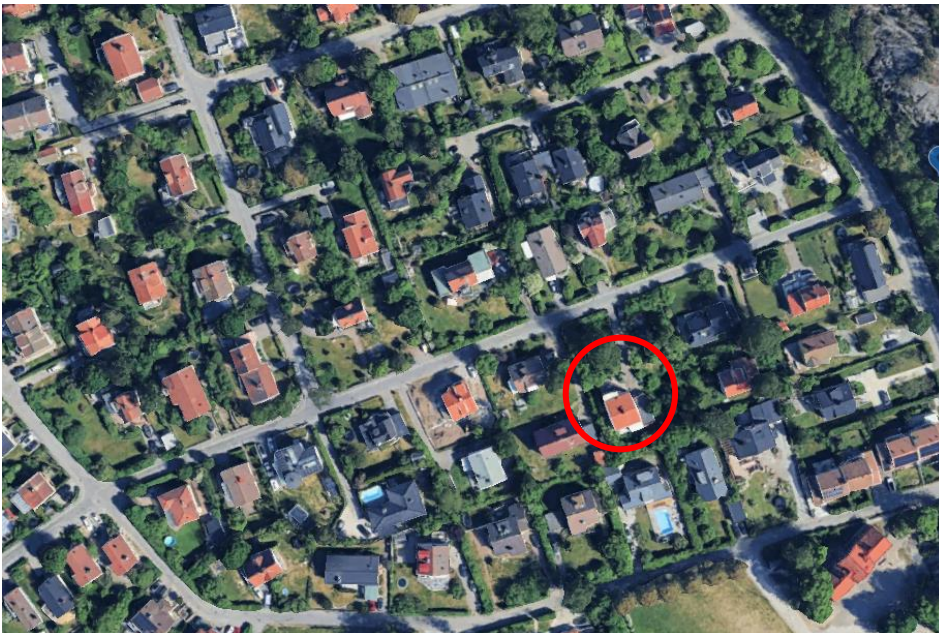
Inledning	4
Historisk bakgrund	4
Stadsdelens utveckling fram till i dag	5
Lagrum och förutsättningar	5
Stadsplan	5
Plan- och bygglagen.....	6
Hänsyn och god helhetsverkan (PBL kap 2§ 6).....	6
Anpassat underhåll (PBL 8 kap. 14§)	6
Varsamhet vid förändring (PBL 8 kap. 17§).....	6
Kulturhistoriskt värde.....	6
Klockrepet 4.....	7
Beskrivning	8
Exteriör	8
Interiör	8
Kulturhistorisk värdebeskrivning.....	9
Kulturhistoriskt värdefulla byggnadsdetaljer	9
Antikvarisk konsekvensanalys.....	9
Bildbilaga	11
Källor och litteratur.....	16

Inledning

Fastigheten Klockrepet 4 är belägen vid Norlindsvägen 5 i stadsdelen Bromma kyrka, väster om Stockholms innerstad. Bostadshuset har sedan uppförandet (bygglov 1922) byggts om- och till i flera omgångar. Enligt framtaget förslag vill ägaren riva befintligt hus och uppföra en ett nytt bostadshus på tomten. Sweco har genom byggnadsantikvarie Christina Andersson sakkunnig avseende kulturvärden (KUL) fått i uppdrag att göra en kulturhistorisk värdering av befintligt hus. Arbete har inneburit platsbesök och arkivgenomgång.

Syftet med en kulturhistorisk värdebeskrivning och antikvarisk konsekvensanalys är att informera om gällande lagstiftning och bedöma konsekvenserna av planerade ändringar.

Figur 1. Fastigheten Klockrepet 4, är belägen vid Norlindsvägen 5 i stadsdelen Bromma kyrka. Röd cirkel visar fastighetens placering i stadsbilden.

Historisk bakgrund

Vid sekelskiftet 1900 ägde Eneby och Beckonberga gårdar samt kronan den åker och skogsmark som idag omfattar stadsdelen Bromma kyrka. Ägaren till Eneby gård sålde marken nordväst om kyrkan, som styckades i villatomter. De första villorna stod klara 1905 i området, som kallades för Bromma villastad. År 1915 bjöd staden ut Bromma prästgårds mark till försäljning, d.v.s. området öster och söder om kyrkan. Stockholms stad avstod från erbjudandet att köpa. Privat personer som var intresserade av att bosätta sig i området bildade i stället 1918 föreningen Bromma Trädgårds u.p.a. och köpte marken året därpå. Föreningens syfte var att skapa egna hem åt församlingsmedlemmar utan fördyrande mellanhänder och att bevara lantligheten omkring Bromma kyrka. Många av nybyggarna var hantverkare, arbetare och minuthandlare. Ofta började de med att bygga en mycket liten stuga, innan det stora huset var inflyttningsklart. Andra hus byggdes som sommarhus, men kom senare att användas till permanent boende. På de relativt stora tomterna tillät stadsplanen hus i en våning med inredd vind. De första husen i området öster och söder om kyrkan stod färdiga

vid 1920-talets början. Karaktäristiskt för området var till en början bostadshus med brutna tegeltak, panelklädda fasader och spröjsade fönster.

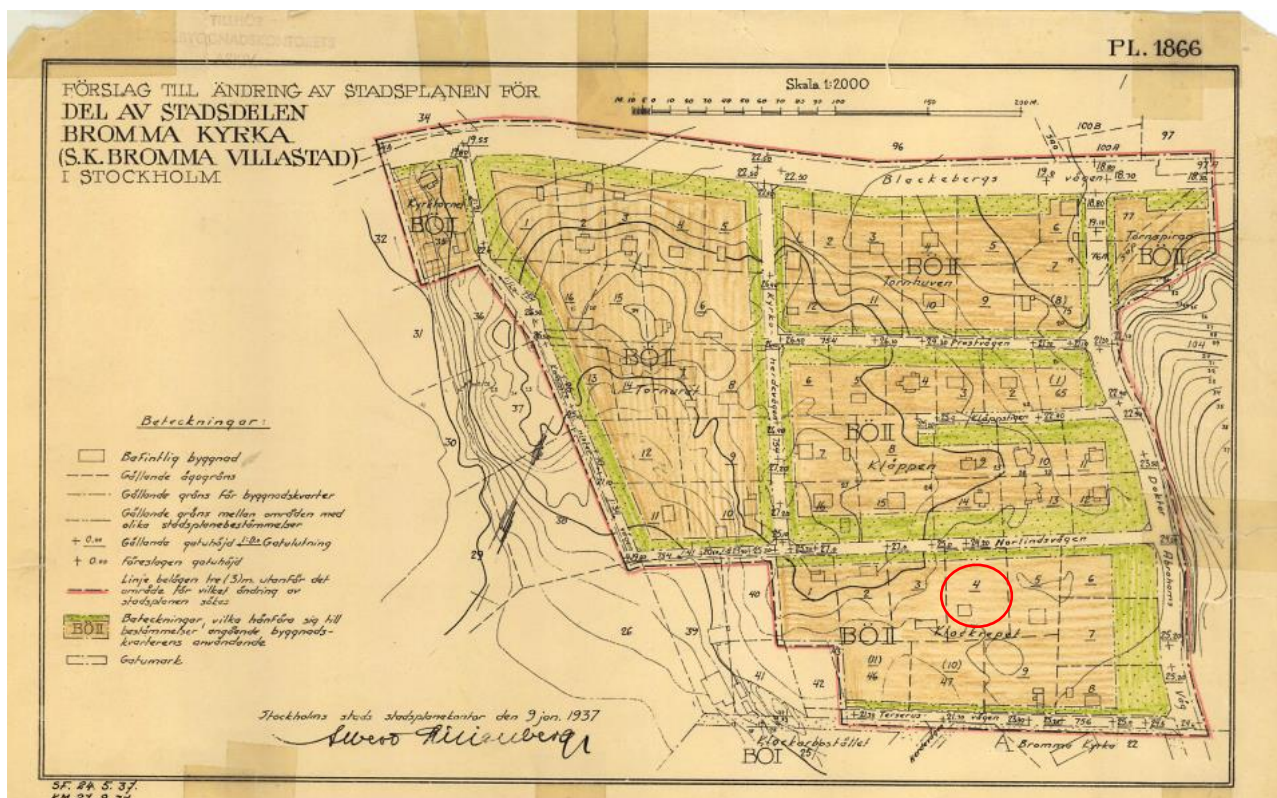
Stadsdelens utveckling fram till i dag

Stadsdelen har förändrats mycket sedan utbyggnaden började. I enlighet med den ursprungliga visionen är området fortfarande präglad av villor. De från början stora tomterna har genom åren styckats av, vilket gett en tätare bebyggelse. Förutom att många nya villor uppfördes på 1940-talet, har de gamla husen byggts om- och till i flera omgångar, för att passa till ökade krav på högre bostadsstandard.

Lagrum och förutsättningar

Stadsplan

För fastigheten gäller PL. 1866 som vann laga kraft 1937. Planen anger bostadsändamål för fristående hus med byggnadsyta om 120 kvadratmeter. Avseende hushöjd och våningsantal anger planen högst två våningar till en höjd av högst 7,5 meter. Garage får uppföras till högst 2,5 meter.

Figur 4. Stadsplanen från 1937. Röd cirkel visar Klockrepel 4.

Plan- och bygglagen

Hänsyn och god helhetsverkan (PBL kap 2§ 6)

Bebyggelse och byggnadsverk ska placeras och utföras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, platsens natur- och kulturvärden, och intresset av en god helhetsverkan.

Enligt plan- och bygglagen får bebyggelse som är särskilt värdefull från historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas.

Anpassat underhåll (PBL 8 kap. 14§)

Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistoriskt, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

Varsamhet vid förändring (PBL 8 kap. 17§)

Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar vara på byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Kravet gäller alla byggnader och vid alla ändringar, så väl vid tillbyggnad som vid ombyggnad och övriga ändringar. Det gäller såväl vid invändig som utvändig och oberoende av om en åtgärd är bygglovs- eller anmälningspliktig eller inte.

Kulturhistoriskt värde

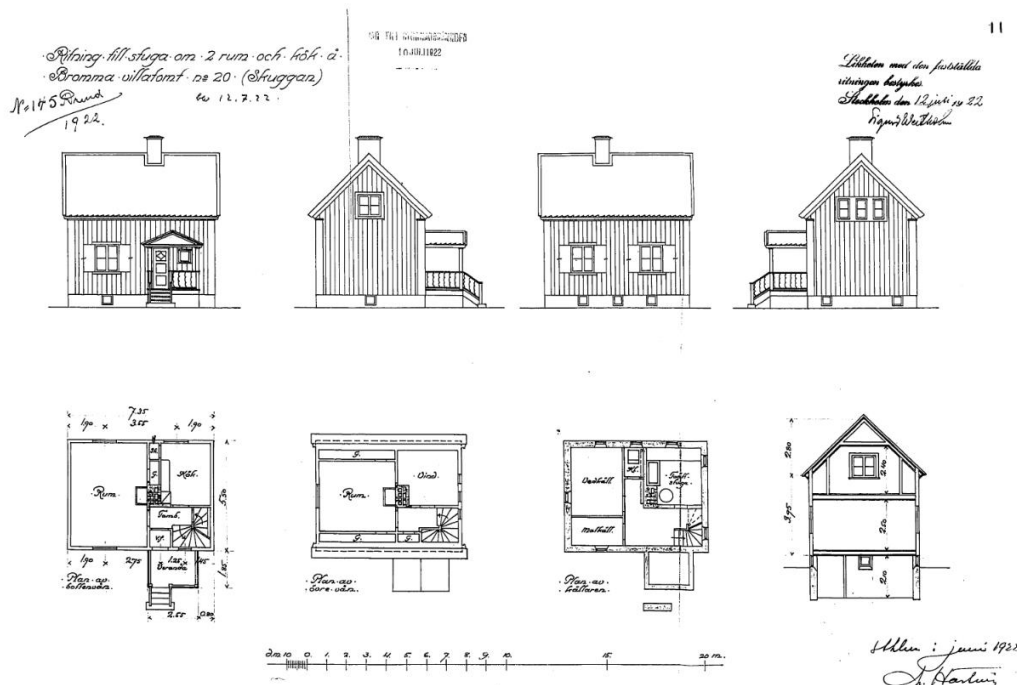
I Stockholms stad har Stadsmuseet uppdraget att bedöma och peka ut vilka kulturhistoriska värden som finns i staden. Dessa värden hör inte enbart till byggnader utan kan tillskrivas andra anläggningar så som broar parker, torg eller hela miljöer. Bedömningarna utförs genom en värderingsmetod och resulterar i en gradering av bebyggelsen i olika kategorier. Klassificeringen är ett expertutlåtande som saknar juridisk skydd eller rättslig verkan. Fastigheter som inte är klassificerade kan ha stora kulturhistoriska värden, även om stadsmuseet inte tagit ställning till dessa värden. Områden som är inringade med grön linje är områden som pekats ut som särskilt värdefulla för kulturmiljövården i Stockholms stad. Klockrepet 4 är inte inventerad eller klassificerad av Stockholms stadsmuseum. Byggnaden ligger inte i ett område som är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt.

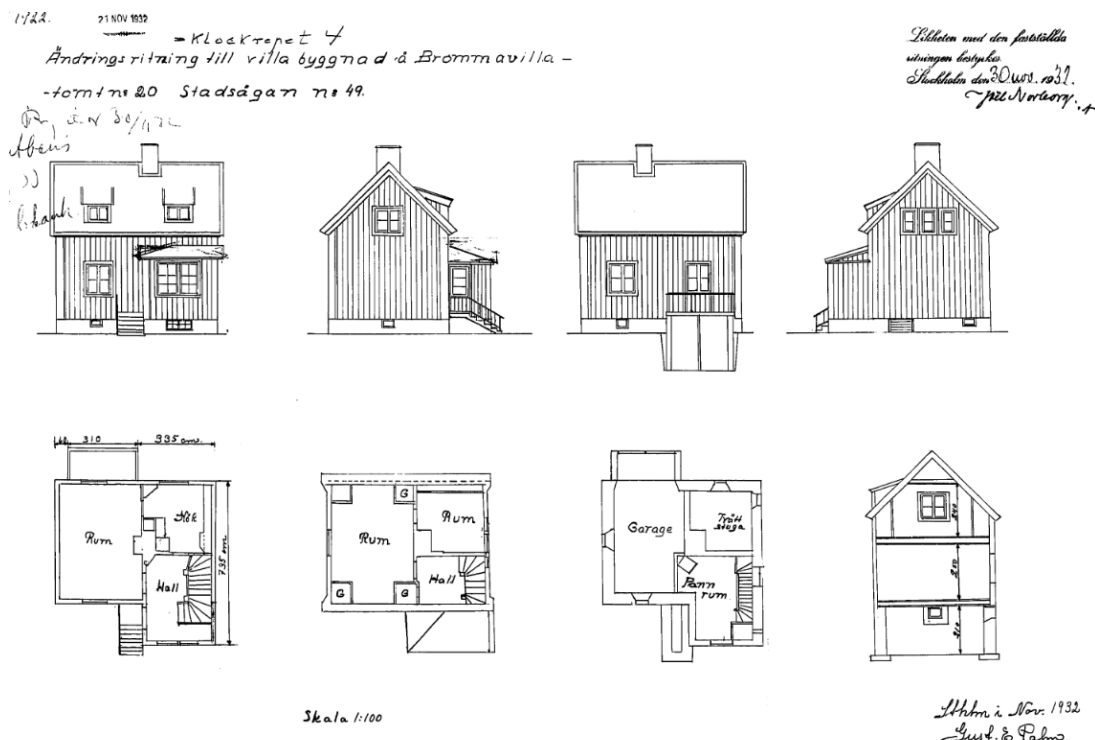
Figur 5. Utsnitt ur klassificeringskartan (dp mapp) visar att området inte är inventerat och klassificerat av stadsmuseet. Byggnaden ligger inte inom ett utpekad kulturhistoriskt område. Röd cirkel visar Klockrepet 4, dess oregelbundna form och dess placering på tomten.

Klockrepet 4

Enligt nuvarande ägare användes tomtmarken ursprungligen för odling. Marken arrenderades, men då tillfälle gavs köptes tomten och ett enfamiljshus om två rum och kök uppfördes 1922. VA ritning finns från i början av 1932, då verandan bygges in och källaren fick garageinfart med ovanpåliggande balkong. På 1940-talet fanns planer på att uppföra ett nytt bostadshus, vilket aldrig realiserades. Under årens lopp har det ursprungliga huset byggts om- och till. Ändringar som utförts saknar bygglov. Enligt nuvarande ägare har en tidigare husägare arbetat inom byggbranschen och därigenom haft tillgång till byggmaterial från andra hus, så som fönster, dörrar mm från skilda tider. Byggmaterialet har sedan återanvänts vid om- och ändringar i ägarens egen bostad.

Figur 2. Klockrepet 4 som det ursprungligen såg ut i tidstypisk stil. Bygglövsritning från 1922.

Figur 3. Ritning daterad 1932. Vid denna tid byggdes entréverandan in och källaren fick garage.

Beskrivning

Exteriör

Byggnaden är uppförd i två våningar med källare. En lägre tillbyggnad innehåller garage och verkstad. Vidare finns tillbyggnader mot fram och baksida. Fasaden har en vit sprutputs och sadeltaket har rött tegel. Den inbyggda entréverandan har utrustats med balkong. Tillbyggnaden mot baksidan har också balkong, liksom gaveln. Husets tre balkonger har balkongräcken i form av liggande brunmålad träpanel. Mot baksidan på övre plan finns också ett burspråk. Husets fönster är i många olika storlekar, och från olika tider, med spröjs i olika omfattning och moderna fönster utan spröjs. I källaren finns äldre fönster med blyinfattningar och färgat glas. Vissa fönster är målade i brun kulör och några fönster är målade i vit kulör. Huset ger ett spretigt intryck och det är inte helt lätt att följa husets olika utbyggnadsfaser.

Interiör

Interiören är precis som exteriören en blandning av olika material och uttryck. Alla om- och tillbyggnader har bidragit till att husets ursprungliga stomme och karaktär är svår att avläsa. Det ursprungliga murstocken finns kvar, men den öppna spisen har byggts om på 1940-talet. Väggar har tillkommit och väggar har tagits bort. Att beakta är kulturhistoriska värdefulla byggnadsdetaljer, som äldre spegeldörrar, räcken och ett flertal äldre fönster. I entréhallen och i källaren finns tegelgolv och i vardagsrummet på bottenvåningen och på övervåningen finns parkettgolv som möjligen kan sparas för återbruk. Förutom kulturhistoriskt värdefulla

byggnadsdelar har byggnaden också moderna material som kan återbrukas. Exempel på detta är husets relativt nyligen omlagda tak med röda betongpannor. Trädgårdstomten bevarar några äldre fruktträd och en stor björk.

Kulturhistorisk värdebeskrivning

Enfamiljshus uppfört i 1½ våning med källare i början av 1920-talet. Husets ursprungliga karaktär har förändrats genom flera om- och tillbyggnader. Trädgårdstomten bevarar flera äldre fruktträd, vilket ger ett miljöskapande värde. Den relativt stora tomten har inte styckats av och byggnaden har en indragen placering på tomten. Den ursprungliga tomten med planterad förgårdsmark och bevarade fruktträd bidrar till en historisk kontext och är av positiv betydelse för stadsbilden eller ett visst kulturhistoriskt värde.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnadsdetaljer

- Äldre träfönster med spröjs
- Blyinfattade fönster med färgat glas
- Entrédörr
- Invändiga, spegeldörrar
- Dörrhandtag/dörrtrycken
- Kasset tak i vardagsrummet
- Stavparkett
- Tegel (golv i hall och idel av källaren)

Antikvarisk konsekvensanalys

Enligt förslag rivs befintligt bostadshus. Nuvarande ägare avser att uppföra ett nytt bostadshus med tillhörande pool och gäststuga.

Klockrepet 4, har inte bevarat ursprungliga arkitektur, men kan tillskrivas ett visst kulturhistoriskt värde. Det kulturhistoriska värdet är främst kopplat till anläggningens helhet. Tomtens storlek är bevarad och den relativt stora tomten bevarar flera äldre fruktträd, vilket har en positiv betydelse för stadsbilden och/eller visst kulturhistoriskt värde. Fastigheten ingår inte i en kulturhistoriskt värdefull miljö utpekad i Stockholms översiktsplan.

Det är positivt ur kulturmiljösynpunkt att husägaren valt att genomföra en värdebeskrivning och inventering av huset inför ansökan om rivningslov. Vid platsbesök konstaterades att byggnadens ursprungliga karaktär är svår att avläsa. Vid ombyggnader och ändringar av huset har material från olika tider och av skilda karaktärer används, vilket ger ett brokigt intryck. Många av husets fönster och ett flertal invändiga dörrar och även entrédörren har ett visst kulturhistoriskt värde. Vidare finns tegelgolv och räcken som lämpar sig för återbruk. Flera fönster i källaren bevarar blyspröjs och färgat glas.

Det finns ingen antikvarisk erinran mot att riva befintligt bostadshus förutsatt att utpekade byggnadsdetaljer bevarats för återbruk. Rivning av befintligt bostadshus och uppförande av nytt bostadshus med en indragen placering på tomten bedöms inte påverka det offentliga rummet och påverkar således inga stadsbildsvärden.

Om ett nytt bostadshus uppförs i enlighet med stadsplanebestämmelser bedöms åtgärden uppfylla kravet på hänsyn och god helhetsverkan. Konsekvenserna ur kulturmiljösynpunkt bedöms som små till obetydliga.

Stockholm 2025- 01-23

Christina Andersson

Christina.andersson2@sweco.se

Certifierad sakkunnig av kulturvärden (KUL)

Medlem i SPBA, Sveriges praktiserande byggnadsantikvarier

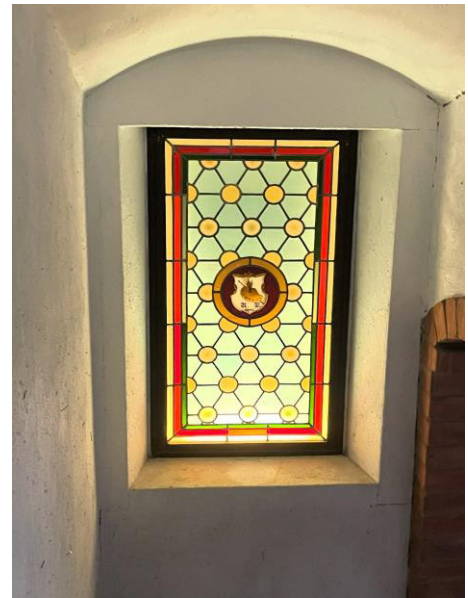
Bildbilaga

Källor och litteratur

Lagrum

Stadsplan

Plan- och bygglagen

Plan- och byggförordningen

Boverkets byggregler

Kulturhistorisk klassificering/ Dp mapp

Arkiv

Stockholm stadsbygglandsarkiv

Stockholms stadsmuseum

Plattform Kulturhistorisk värdering och urval, Grundläggande förhållningssätt för arbete med att identifiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet. Rapport från Riksantikvarieämbetet, 2025

Litteratur

Björk, Cecilia & Reppen, Laila, Så byggdes staden, Stockholm 2000

Unnerbäck, Axel, Kulturhistorisk värdering av bebyggelse, Riksantikvarieämbetet, 2002

Söderström, Göran, Jermstern, Elisabeth, Stockholm utanför tullarna, Nittiosju stadsdelar utanför ytterstaden, Stockholm 2001

Together with our clients
and the collective
knowledge of our 18,500
architects, engineers and
other specialists, we co-
create solutions that
address urbanisation,
capture the power of
digitalisation, and make our
societies more sustainable.

Sweco – Transforming
society together